

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра документознавства і музейної справи

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з науково-педагогічної
навчальної роботи та рекрутації,
проф. Гаврилюк С. В. *[Signature]*
17 лютого 2016 р.

ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛА МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної дисципліни

підготовки магістрів
спеціальності 8.02010301 *Музейна справа та охорона пам'яток
історії та культури*

Луцьк – 2016

Робоча програма навчальної дисципліни “Історіографія та джерела музейної справи” для студентів за спеціальністю 8.02010301 «Музейна справа та охорона пам’яток історії та культури». – «10» червня 2016 р. – 19 с.

Розробник: Чибирак С. В., кандидат історичних наук, старший викладач кафедри документознавства і музейної справи

Рецензент: Кучинко М. М., доктор іст. наук, професор кафедри археології, давньої та середньовічної історії України.

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри документознавства і музейної справи
протокол № 6 від 25.12. 2015 р.

Завідувач кафедри: (Бондаренко Г. В.)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією історичного факультету

протокол № 6 від 25. 12. 2015 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (інституту) (Денисюк В. І.)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 6 від 17. 02. 2016 р.

© Чибирак С. В., 2016 р.

Вступ

Програма навчальної дисципліни “Історіографія та джерела музейної справи”, складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **магістрів спеціальності 8.02010301 – “Музейна справа та охорона пам’яток історії та культури”**.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення об’єктивних закономірностей, які пов’язані із суспільною потребою зберегти матеріальні предмети, як елементи історичної пам’яті, естетичних цінностей, явищ природи та ін., а також формування музейної мережі, організація роботи музеїв, нормативно-правове регулювання діяльності музеїв та охорони пам’яток історії та культури.

Міждисциплінарні зв’язки з суспільними та гуманітарними науками: філософією, культурологією, історією, історіографією, пам’ятокознавством, музеєзнавством та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Історіографія музейної справи.
2. Джерела музейної справи.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 3	0201 <i>Культура</i>	дисципліна професійної та практичної підготовки
	Спеціальність 8.02010301	
Модулів 3	<i>Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури</i>	Рік підготовки 5
Змістових модулів 2		Семестр 10
ІНДЗ: €		Лекції 18 год.
Загальна кількість годин 90		Практичні (семінари) 16 год.

Тижневих годин (для денної форми навчання):	<i>Магістр</i>	Лабораторні 0 год.
		Самостійна робота 50 год.
		Консультації 6 год.
		Форма контролю: <u>екзамен</u>
Аудиторних 2 годин Самостійної роботи 3 год.		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Історіографія та джерела музейної справи” є комплексне узагальнення студентами теорії музейної справи та історії музейної практики.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Історіографія та джерела музейної справи” є:

- охарактеризувати основні поняття історіографії та джерелознавства музейної справи;
- дати оцінку особливостям джерел та досліджень з історії музейної справи на різних етапах її розвитку;
- проаналізувати зарубіжні та вітчизняні дослідження з історіографії та джерел музейної справи;
- ознайомити студентів із сучасними підходами до розвитку музейної справи, ставлення до музейного предмету.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- специфіку предмету “Історіографія та джерела музейної справи”;
- поняття категорій музей та музейний предмет в історичному контексті;
- види джерел у музейній справі;
- нормативні документи, що регламентують усі аспекти діяльності музеїв;
- фаховий понятійно-термінологічний апарат.

вміти:

- аналізувати категорії музей та музейний предмет;
- характеризувати основні категорії музейної справи, у контексті професійної діяльності музейних працівників;

- аналізувати фахову специфіку музейної справи;
- обґрунтовано оцінювати сучасні музейні явища;
- застосовувати знання основних музейних концепцій в межах сучасних проблем.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історіографія музейної справи.

Тема 1. Історіографія музейної справи як наука

Поняття “історіографія музейної справи”. Етапи розвитку науки. Предмет, об’єкт і завдання історіографії музейної справи. Основні поняття і категорії історіографічної науки (“факт”, “науковий напрям”, “наукова школа” та ін.)

Тема 2. Наукові історичні школи.

Німецька соціал-економічна історична школа: стара і нова. Школа “Анналів” (М. Блок). Історична антропологія. Соціальна історія. Російська музеєзнавча школа.

Тема 3. Методи історичного дослідження.

Критичний метод. Структурний аналіз. Історико-порівняльний підхід. Метод біографічного аналізу.

Тема 4. Методика історичної науки.

Історична герменевтика та семіотичний аналіз. Мікроісторичний підхід. Методики “усної історії”. Кліометрика.

Тема 5. Становлення та основні підходи в історіографії музейної справи.

Виокремлення музеєзнавства як науки. Міжнародна конференція з проблем музейної справи (Мадрид, 1934 р.). Формаційний та цивілізаційний підходи періодизації історії музейної справи. Територіальний принцип поділу історії музейної справи.

Тема 6. Зарубіжна історіографія музейної справи.

Внесок ICOM у дослідження та узагальнення основних проблем музейної справи. Розробка теорії музейної справи. Дослідження історії музейної справи

окремих країн світу. Праці, присвячені окремим аспектам музейної діяльності та музейним діячам.

Тема 7. Вітчизняна історіографія музейної справи.

Загальні праці з музеєзнавства. Дослідження музеїв певного профілю. Роботи, присвячені відомим теоретикам і практикам музейної справи. Розробки періодизації українського музейництва. Перспективи розвитку музейної справи.

Тема 8. Дослідження окремих аспектів діяльності музеїв.

Розгляд нових тенденцій діяльності музеїв України та світу. Музей і суспільство. Музей і релігія. Музей і освіта. Музей і майбутнє.

Тема 9. Фахові видання музейної справи.

“Журнал з музеології і антикварознавства” (з 1877 р.). Журнал “Museological Working Papers” (з 1970 р.). “Музейні вісники” українських музеїв.

Змістовий модуль 2. Джерела музейної справи.

Тема 10. Музейне джерелознавство: загальні питання.

Поняття “джерело” в історичній науці та музеєзнавстві. Класифікація історичних джерел. Типологічна класифікація музейних джерел (З. О. Шмідт). Групування джерел за систематизацією документаційного центру ЮНЕСКО-ІКОМ.

Тема 11. Словесні джерела.

Писемні та усні джерела (хронічки, літописи, актові книги тощо; усна народна творчість). Фонічні джерела (звукові записи).

Тема 12. Речові джерела.

Класифікація речових джерел за: матеріалом виготовлення; технікою виготовлення; територією походження; хронологією; призначенням.

Тема 13. Зображальні джерела.

Картини, архітектура, скульптура та ін. як джерела дослідження певної епохи, країни, стилю чи національної культури.

Тема 14. Специфіка відбору джерел в історичній науці та музеєзнавстві.

Музейний предмет як джерело для історичного та музейного дослідження. Схеми, карти, таблиці як джерела для вивчення музейної справи. Наукові дослідження як джерело вивчення втрачених предметів.

Тема 15. Музейна документація як джерело для вивчення музейного предмета.

Документи прийому-передачі музейного предмета. Книга нових надходжень. Сертифікат експертизи. Науковий паспорт пам'ятки. Інвентарна книга.

Тема 16. Національне законодавство зі збереження всесвітньої культурно-історичної спадщини.

Основи законодавства України про культуру (1992), Закон України Про музеї та музейну справу (1995), Положення Про музейний фонд України (2000), Указ Президента України Про заходи, що стосуються підтримки краєзнавчого руху в Україні (2001), Закон України Про Національний архівний фонд і архівні установи (2001).

Тема 17. Міжнародне право зі збереження світової природної і культурної спадщини.

Конвенція про захист культурних цінностей в умовах озброєного конфлікту. (Перший протокол, 1954 р., Другий протокол, 1999 р.), Конвенція про засоби заборони і запобігання незаконному імпорту, експорту і передавання права власності на культурне майно (ЮНЕСКО, 1970 р.), Конвенція щодо вкрадених і незаконно експортованих культурних об'єктів (1995 р.), Конвенція про захист підводної спадщини (ЮНЕСКО, 2001 р.), Конвенція про охорону духовної культурної спадщини (ЮНЕСКО, 2003 р.).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Практ. (Семін.)	Конс.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Історіографія музейної справи.						

Тема 1. Історіографія музейної справи як наука.	4	2			2	
Тема 2. Наукові історичні школи.	4	2			2	
Тема 3. Методи історичного дослідження.	4		2		2	
Тема 4. Методика історичної науки.	4		2		2	
Тема 5. Становлення та основні підходи в історіографії музейної справи.	6	2		2	2	
Тема 6. Зарубіжна історіографія музейної справи.	4		2		2	
Тема 7. Вітчизняна історіографія музейної справи.	3		2		1	
Тема 8. Дослідження окремих аспектів діяльності музеїв.	3		2		1	
Тема 9. Фахові видання музейної справи.	6	2		2	2	
Разом за змістовим модулем 1	38	8	10	4	16	
Змістовий модуль 2. Джерела музейної справи.						
Тема 10. Музейне джерелознавство: загальні питання.	6	2			4	
Тема 11. Словесні джерела.	6	2			4	
Тема 12. Речові джерела.	6		2		4	
Тема 13. Зображальні джерела.	6	2			4	
Тема 14. Специфіка відбору джерел в історичній науці та музеєзнавстві.	8	2			6	
Тема 15. Музейна документація як джерело для вивчення музейного предмета.	8	2		2	4	
Тема 16. Національне законодавство зі збереження всесвітньої	6		2		4	

культурно-історичної спадщини.						
Тема 17. Міжнародне право зі збереження світової природної і культурної спадщини.	6		2		4	
Разом за змістовим модулем 2	52	10	6	2	34	
Усього годин	90	18	16	6	50	

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Методи історичного дослідження. 1. Критичний метод. 2. Структурний аналіз. 3. Історико-порівняльний підхід. 4. Метод біографічного аналізу.	2
2	Методика історичної науки 1. Історична герменевтика та семіотичний аналіз. 2. Мікроісторичний підхід. 3. Методики “усної історії”. 4. Кліометрика.	2
3	Зарубіжна історіографія музейної справи. 1. Внесок ICOM у дослідження та узагальнення основних проблем музейної справи. 2. Розробка теорії музейної справи. 3. Дослідження історії музейної справи окремих країн світу. 4. Праці, присвячені окремим аспектам музейної діяльності та музейним діячам.	2
4	Вітчизняна історіографія музейної справи. 1. Загальні праці з музеєзнавства. 2. Дослідження музеїв певного профілю. 3. Роботи, присвячені відомим теоретикам і практикам музейної справи. 4. Розробки періодизації українського музейництва. 5. Перспективи розвитку музейної справи.	2
5	Дослідження окремих аспектів діяльності музеїв. 1. Розгляд нових тенденцій у діяльності музеїв	2

	<p>України та світу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Музей і суспільство. 3. Музей і релігія. 4. Музей і освіта. 5. Музей і майбутнє. 	
6	<p>Речові джерела.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація речових джерел. 2. Особливості роботи з речовими джерелами у музеї та музейних дослідженнях 	2
7	<p>Національне законодавство зі збереження всесвітньої культурно-історичної спадщини</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основи законодавства України про культуру (1992). 2. Закон України «Про музеї та музейну справу» (1995) та Положення «Про музейний фонд України» (2000), як джерело для дослідження музейної справи в Україні. 2. Нормативно-правове регулювання діяльності музеїв різного профілю. 	2
8	<p>Міжнародне право зі збереження світової природної і культурної спадщини</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конвенція про захист культурних цінностей в умовах озброєного конфлікту. (Перший протокол, 1954 р., Другий протокол, 1999 р.) 2. Конвенція про засоби заборони і запобігання незаконному імпорту, експорту і передавання права власності на культурне майно (ЮНЕСКО, 1970 р.). 3. Конвенція щодо вкрадених і незаконно експортованих культурних об'єктів (1995 р.), Конвенція про захист підводної спадщини (ЮНЕСКО, 2001 р.). 4. Конвенція про охорону духовної культурної спадщини (ЮНЕСКО, 2003 р.). 	2
	Разом	16

6. Самостійна робота

№	Тема	Кількість
---	------	-----------

з/ п		ГОДИН
1	Опрацювати питання: "Що таке «історіографія»? "	2
2	Опрацювати питання: "Сучасний стан історіографії в Україні".	8
3	Опрацювати питання: "Репресоване музейництва".	4
4	Опрацювати питання: "Історіографія музейної справи. Світова практика".	4
5	Описати як Ви працюєте з етнографічним джерелом.	6
6	Описати як має відбуватися: "Атрибуція та експертиза творів мистецтва як джерело".	6
7	Скласти: "Науково-уніфікований паспорт пам'ятки культури".	4
8	Написати: "Протокол оцінки пам'яток культури".	2
11	Проаналізувати концепції "національного музею".	2
12	Опрацювати монографію М. Блока "Апология истории, или Ремесло историка".	6
13	Опрацювати питання "Твори художньої літератури як джерело для музейника"	6
	Разом	50

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується у формі реферату за обраною студентом темою та складеним відповідно до кожної теми планом (список тем подається нижче). У кінці виконаного завдання потрібно вказати опрацьовану літературу, перелік якої обов'язково повинен включати наукові публікації за останні три роки. Повнота висвітлення обраної теми визначатиме оцінку (максимально 8 балів).

Тематика індивідуально-дослідних завдань:

1. Історіографія до проблеми дипломного проекту студента.
2. Аналіз джерельної бази дипломного проекту студента

8. Форма підсумкового контролю успішності навчання: *екзамен*

9. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття "історіографія".
2. Зміст науки. Предмет, об'єкт і завдання історіографії.

3. Німецька історична школа: стара і нова.
4. Школа «Анналів».
5. Історична антропологія.
6. Соціальна історія.
7. Виокремлення музеєзнавства як науки.
8. Формаційний та цивілізаційний підходи періодизації історії музейної справи.
9. Територіальний принцип поділу історії музейної справи.
10. Проблема періодизації українського музейництва в історіографії.
11. Внесок ICOM у дослідження та узагальнення основних проблем музейної справи.
12. Дослідження історії музейної справи окремих країн світу.
13. Дослідження музеїв певного профілю.
14. Концепції "національного музею" в історіографічній літературі.
15. Роботи, присвячені відомим теоретикам і практикам музейної справи.
16. Фахові видання з музейної справи.
17. Поняття "джерело" в історичній науці та музеєзнавстві.
18. Класифікація історичних джерел.
19. Типологічна класифікація музейних джерел (З. О. Шмідт).
20. Групування джерел за систематизацією документаційного центру ЮНЕСКО-ІКОМ.
21. Словесні джерела.
22. Речові джерела.
23. Зображальні джерела.
24. Музейна документація як джерело.
25. Музейний предмет як джерело для історичного та музейного дослідження.
26. Схеми, карти, таблиці як джерела для вивчення музейної справи.
27. Наукові дослідження як джерело вивчення втрачених предметів.
28. Нові напрями у розвитку музейної справи: історіографія питання.

29. Національне законодавство зі збереження всесвітньої культурно-історичної спадщини як джерело для дослідження становища музейної справи в Україні

30. Міжнародне право зі збереження світової природної і культурної спадщини як джерело для дослідження становища музейної справи в світі

10. Методи навчання:

- словесні;
- наочні;
- інтерактивного навчання;
- репродуктивні;
- проблемного викладу.

11. Методи та засоби діагностики успішності навчання:

- усне опитування;
- письмові роботи;
- контрольні роботи;
- виконання ІНДЗ;
- залік.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Дисципліна складається з двох змістових модулів та її вивчення передбачає виконання ІНДЗ. Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 32 балів);
2. виконання ІНДЗ, які зараховуються у поточний контроль (максимум 8 балів);
3. модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Модуль 1																Модуль 2	Модуль 3	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1										Змістовий модуль 2						ІНДЗ	МКР № 1	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16			
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2			
<p>32 бали – підготовка і робота на семінарських заняттях (за результатами відповідей студент може отримати 2 бали на кожному семінарському занятті, які в підсумку додаються).</p>																8	60	100

Оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях за 2 бальною шкалою:

0,1–0,25 балів – незадовільна відповідь з конспектом або ксерокопіями;

0,25–0,75 балів – неповна відповідь на поставлене питання з конспектом без самостійного володіння матеріалом;

0,75–1,5 бал – повна відповідь, студент лише частково користується конспектом;

1,5–2 бали – самостійна, повна відповідь без використання конспекту, виявлене вміння аналізувати, порівнювати матеріал, робити висновки та узагальнення.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту),	для заліку

		практики	
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 – 81	C		
67 – 74	D	Задовільно	
60 – 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

12. Список джерел

1. Акуленко В. Міжнародне право охорони культурної спадщини [Електронний ресурс] / В. Акуленко, О. Мельничук // Український щорічник міжнародного права : наук. альм. / Всеукр. громад. організація "Українська асоціація міжнародного права". – К., 2007. – С. 135–168. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ushchmp/2007/articles/2007-2-4-Akulenko-Melnichuk.pdf. – 28.02.13. – Назва з екрану.
2. Блок М. Апология истории, или Ремесло историка / М. Блок. – М. : Наука, 1986. – 256 с.
3. Булах Ю. Проблеми оцінки автентичності культурних цінностей із золота скфійського періоду [Електронний ресурс] / Ю. Булах // Товари і ринки. – 2010. – № 1. – С. 90–97. - Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/tovary/2010_1/13.pdf. – 28.02.13. – Назва з екрану.
4. Вайдахер Ф. Загальна музеологія: Посіб. / Переклали з нім. : В. Лозинський, О. Лянг, Х. Назаркевич; Наук. ред. З. Мазурик. – Львів : Літопис, 2005. – 630 с.
5. Грицкевич В. П. История музейного дела в мире (До конца XVIII в.) : Дис. ... д-ра культурол. наук : 24.00.03 : Санкт-Петербург, 2002. – 18 с.
6. Довжук І. В. Основи музеєзнавства: Навч. посіб. / Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2008. – 164 с.

7. Закон України „Про музеї та музейну справу” : Закон України від 29.06.1995 № 249/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/249/95-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрану.
8. Закон України „Про охорону культурної спадщини” : Закон України від 08.06.2000 № 1805-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>. – Назва з екрану.
9. Закон України „Про Національний архівний фонд та архівні установи” (2001) // Хрестоматія з архівознавства : навч. посіб. / М-во освіти і науки України ; упоряд. : Г. В. Боряк [та ін.]. – К., 2003. – С. 164–183.
10. Закон України про охорону культурної спадщини // Відом. Верховної Ради України. – 2000. – № 39. – С. 333.
11. Іванченко Н. Фонд розшуку культурних цінностей / Н. Іванченко, В. Тригуб // Музеї України. – 2008. – № 2. – С. 1.
12. Інструкція про порядок визначення оціночної страхової вартості пам’яток Музейного фонду України: Наказ Міністерства культури і мистецтв України № 325 від 13.07.1998 р. // Музеї України. – 2011. – № 1. – С. 4–5.
13. Копієвська О. Р. Загальні засади правового регулювання музейної справи в Україні / О. Р. Копієвська // Наше право. – 2008. – № 1. – С. 51–55. – Бібліогр. : 7 назв.
14. Макарова Л. Н. Проблемы сотрудничества между музеями / Л. Н. Макарова // Справ. рук. учреждения культуры. – 2010. – № 1. – С. 94–97.
15. Міжнародна хартія з охорони й реставрації нерухомих пам’яток і визначних місць (Венеціанська хартія) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_757. – Назва з екрану.
16. Микульчик Р. Словник-довідник термінології музейництва / Роман Микульчик, Петро Слободян, Єлизавета Діденко, Тарас Рак. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. – 128 с.

17. Музееведение. Музеи исторического профиля: Учебное пособие для вузов по спец. „История” / Под. ред. К. Левыкина, В. Хербста. – Москва: Высш. шк., 1988. – 431 с.
18. Музей як науково-дослідна установа / Мін-во культури України; Нац. музей історії України. Наук.-метод. відділ музеєзнавства; Авт.-уклад. : О. Л. Кагарлицький, С. Я. Івахно. – К., 2005. – 10 с.
19. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв / Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника; Авт. : П. Горішевський, М. Ковалів, В. Мельник, С. Оришко; Під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. – Івано-Франківськ : Плай, 2005. – 64 с. : іл.
20. Переміщення культурних цінностей через державний кордон та їх реституція як складова частина позитивного іміджу України // Проблеми збереження музейної та архівної спадщини в сучасній Україні в контексті втрат Львівського архіву : допом. матеріали до “круглого столу” / Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. – К., 2005. – С. 108–112.
21. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Положення про Музейний фонд України» від 3 листопада 2010 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1007-2010-п>. – Назва з екрану.
22. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження методики грошової оцінки пам’яток» від 26 вересня 2002 року. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1447-2002-п>. – Назва з екрану.
23. Про внесення змін до Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом" // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 29. – С. 392.
24. Пуликовва И. В. Деятельность российских корпоративных отраслевых музеев / И. В. Пуликова // Справ. рук. учреждения культуры. – 2010. – № 6. – С. 15–23.
25. Рутинський М. И., Стецюк О. В. Музеєзнавство : Навч. посіб. /

- М. И. Рутинський, О. В. Стецюк. – К. : Знання, 2008. – 428 с.
26. Тригуб В. Врятувати замок Попова : [Запорізька обл.] / В. Тригуб // Музеї України. – 2007. – № 4. – С. 2–3.
27. Сапанжа О. С. Историография музеологии, музееведения, музеологии: К вопросу разделения понятий / О. С. Сапанжа [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/istoriografiya-muzeologii-muzeevedeniya-muzeologii-k-voprosu-razdeleniya-ponyatiy#ixzz3yhsKjMpU>. – Назва з екрану.
28. Шевченко В. В. Музеезнавство. Навч. посібн. для дистанційного навчання / В. В. Шевченко, І. М. Ломачинська. – К. : Вид. ун-ту „Україна”, 2007. – 286 с.
29. Шестаков В. А. Квалификационные группы должностей музейных работников : спорные моменты / В. А. Шестаков // Справ. рук. учреждения культуры. – 2008. – № 10. – С. 79–86.
30. Шестаков В. А. Процедура включения культурных ценностей в состав Музейного фонда РФ / В. А. Шестаков // Справ. рук. учреждения культуры. – 2009. – № 6. – С. 5–19.
31. Ширко К. Н. Нормативно-правовое регулирование музейного дела : [опыт Томской обл.] / К. Н. Ширко, Я. В. Малышев // Справ. рук. учреждения культуры. – 2009. – № 11. – С. 35–42.
32. Шляхтина Л. М. Основы музейного дела: теория и практика. Учеб. пособие / Л. М. Шляхтина. – М. : Высшая школа, 2005. – 183 с.
33. Шулепова Э. А. Основы музееведения / Э. А. Шулепова. – М., 2005. – 504 с.
34. Электронный банк музейных коллекций // Справ. рук. учреждения культуры. – 2008. – № 5. – С. 21–22.
35. Юмашева Ю. Ю. Идентификационная маркировка предметов музейного хранения / Ю. Ю. Юмашева // Справ. рук. учреждения культуры. – 2009. – № 7. – С. 24–32.

- 36.Юренева Т. Ю. Музееведение: Учебник для высшей школы / Т. Ю. Юренева. – 3-е изд. – М. : Академический Проект, 2006. – 560 с.
- Яковенко Н. Вступ до історії / Н. Яковенко. – К. : Критика, 2007. – 376 с.
- 37.Якубовський В. І. Музеєзнавство: Навч. посіб. / В. І. Якубовський. – Кам'янець-Подільський, 2010. – 272 с. : іл.
- 38.Ясь О. В. Історіографія, як термін [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 3: Е-Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К. : В-во «Наукова думка», 2005. – 672 с.: іл. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Istorijgrafija_termin. – Назва з екрану.